

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ ___ ” _____ 2017 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»
на тему: «ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ РОЗШИРЕННЯ СФЕРИ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА, НА ПРИКЛАДІ ТОВ «РІЧ ЛЕНД»»

Виконавець:
студентка М12 групи
Центру заочної форми навчання

Новомлинової Н.О. _____

Науковий керівник:
к.е.н., доцент

Сілічева Н.Є. _____

ОДЕСА – 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1 Об’єктивна необхідність розвитку підприємств.....	6
1.2 Порядок обґрунтування доцільності впровадження підприємствами нових товарів та послуг.....	15
1.3 Особливості діяльності торговельних підприємств.....	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА, НА ПРИКЛАДІ ТОВ «РІЧ ЛЕНД»	
2.1 Загальна характеристика та аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства.....	32
2.2 Аналіз ринку сільськогосподарської техніки.....	41
2.3 Оцінка доцільності освоєння нової сфери діяльності підприємства.....	50
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЕКТУ СТВОРЕННЯ ПІДРОЗДІЛУ З ОРЕНДИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ	
3.1 Розрахунки інвестиційного та операційного планів реалізації проекту..	57
3.2 Розрахунки фінансових показників ефективності проекту.....	64
3.3 Управління ризиками проекту.....	72
ВИСНОВКИ.....	81
Список використаних джерел.....	84
Додатки.....	92

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасним підприємствам, що функціонують у складному соціально-економічному середовищі, потрібно постійно розвиватися та впроваджувати нові види діяльності для забезпечення конкурентної позиції на ринку. Власне, необхідність постійного розширення діяльності зумовлена загальною закономірністю розвитку та прогресу індивідуального й суспільного відтворення. Найчастіше розширення діяльності підприємств відбувається за допомогою проектів.

Згідно загальноприйнятому визначенню, проект – це те, що замислюється або планується. Тому цілком справедливо коли під проектом розуміють і викладену ідею, і розроблений діловий план, і результат відтворення нововведення, і процес його практичного впровадження у практику. Відтак кваліфікаційна робота, що присвячена реалізації проекту з освоєння нового напрямку діяльності має всі ознаки актуальності.

Як і будь-який інший творчий процес, обґрунтування проектів неможливо втиснути в рамки визначеної схеми. Наскільки відрізняються між собою реальні сфери бізнесу, настільки і різноманітні інвестиційні проекти. Головною проблем підприємств у сегменті виробництва сільгосптехніки, що спонукає їх до проектної діяльності є падіння попиту на продукцію внаслідок зuboжіння більшості фермерських господарств.

Наразі на державному рівні в Україні розглядаються декілька шляхів у вирішенні проблеми забезпечення аграрних підприємств високотехнологічною технікою. Один із них – цільові програми, спрямовані на придбання аграрними підприємствами високопродуктивної, надійної імпоротної техніки, що сприятиме прибутковості цих підприємств і водночас повністю знищить вітчизняну галузь виробництва сільгосптехніки. Другий шлях – це компенсація частини вартості придбаної техніки. Проте поки що означені заходи не принесли відповідного результату.

Відтак у роботі запропоновано альтернативний шлях – впровадження інноваційних механізмів отримання сільськогосподарськими підприємствами сучасної техніки, зокрема за рахунок оренди або лізингу.

Питанням розширення діяльності підприємств та реалізації інвестиційних проектів присвячено праці вітчизняних та іноземних науковців, серед яких, Р. Батра, Т. Бокарев, А. Дейан, А.Г. Загородній, В.А. Карпов, Т.Ю. Ковалевська та інші.

В той самий час проблеми кон'юнктури ринку сільгосптехніки знайшли відображення у роботах В.М. Антощенкова, І. Борецької, М.І. Грицишина, В.І. Іванишина.

Мета кваліфікаційної роботи. Основною метою дипломної роботи є обґрунтування доцільності реалізації проекту розширення діяльності підприємства, на прикладі ТОВ «РІЧ ЛЕНД».

Завданнями роботи є:

- розкрити економічний зміст, значення та перспективи розвитку проектної діяльності;
- провести фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства;
- провести маркетинговий аналіз ринку сільськогосподарської техніки;
- виявити резерви та розглянути особливості бізнесу в даній сфері;
- провести економічне обґрунтування проекту освоєння нового напрямку діяльності в сфері оренди сільськогосподарської техніки;
- виконати розрахунки економічної ефективності запропонованого проекту
- провести оцінку проектних ризиків.

Об'єктом дослідження виступають процеси обґрунтування доцільності розширення діяльності підприємства.

Предметом дослідження є методи, що спрямовано на освоєння виробничим підприємством нового напрямку діяльності в сфері орендних послуг.

Методи дослідження:

- діалектичний – для вивчення стану об'єктів на досліджуваному підприємстві;
- аналіз – для деталізації та розділення об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи;
- синтез – для узагальнення розрізнених аспектів методики;
- порівняння – для зіставлення даних підприємства у динаміці;
- табличний (графічний) – для наочного відображення результатів дослідження.

Інформаційна база дослідження. У якості інформаційної бази дослідження послужили дані бухгалтерського, управлінського та аналітичного обліку діяльності ТОВ «РІЧ ЛЕНД». Крім того в процесі написання кваліфікаційної роботи використовувались статистичні дані щодо розвитку галузі, дані з Інтернет – джерел, праці вітчизняних та іноземних вчених тощо.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами проведеного дослідження опубліковано тези «Проблеми розвитку вітчизняного ринку сільськогосподарської техніки» у збірнику з матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток економіки та планування бізнесу в сучасних умовах: проблеми та шляхи вирішення».

ВИСНОВКИ

Розглянувши теоретичні питання обґрунтування доцільності розширення сфери діяльності ТОВ «РІЧ ЛЕНД» та використання даних методів у практиці, у кваліфікаційній роботі зроблені наступні висновки.

1. ТОВ «РІЧ ЛЕНД» засновано в 2013 році. Основною причиною створення підприємства стала наявність на ринку дефіциту якісної, але не дуже дорогої вітчизняної сільськогосподарської техніки. Підприємство відразу визначилося із спеціалізацією: виробництво причіпних широкозахватних культиваторів. Виробничі потужності підприємства знаходяться у смт. Чернобай, (Черкаська обл.).

2. Основні покупці продукції компанії – фермерські господарства середньої ланки, які обробляють 1-10 тис. га. Окрім культиваторів також виробляються сівалки, дискові борони, дисковатори, збирачі картоплі. ТОВ «РІЧ ЛЕНД» постачає власну продукцію через розвинену дилерську мережу. Дилерами компанії є ПП «Партнер-Агросервіс», ТОВ НВП «Укрінмаш», ТОВ «Рамос» та інші. Наразі у Одеській області окремого регіонального представника немає, її контролює ТОВ «Ростельмаш» (м. Миколаїв). На підприємстві працює понад 40 робітників, з них 73% виробничого персоналу і 27% адміністративного та маркетингового персоналу.

3. За період, що аналізується, обсяг продажу підприємства виріс в 5,6 разів. В той же час собівартість реалізованої продукції збільшилась на дещо нижчу величину – в 4,3 рази. В результаті валовий дохід від реалізації збільшився з 866 до 9563 тис. грн., або в 11 разів. Обсяг продаж зріс на 117,1%, а чистого прибутку на 80%. Спостерігався також ризький ріст сумарних операційних (умовно-постійних витрат). У порівнянні з 2015 роком на 221,5%, а з 2014 роком вони зросли в 6,9 рази.

4. Найбільша питома вага у загальному обсязі продажу була за культиваторами. Але вона знизилася на 3,4 процентних пунктів у порівнянні

з 2014 роком. Це пояснюється достатньо високою ціною даної номенклатурної позиції. Але треба відзначити, що продаж здійснюється за дилерськими контрактами, де є обмеження надбавки у 7-10%. Тому ця позиція не може бути основною в діяльності фірми.

5. Прибутковість діяльності фірми збільшилась у порівнянні з 2014 роком, і залишається на високому рівні. Звертає на себе увагу велика різниця між показниками рентабельності продажу та рентабельності діяльності. Це передусім є наслідком відносно великих операційних та адміністративних витрат фірми. В той же час, в 2015 році спостерігалось падіння показника рентабельності активів. Це пов'язано з тим, що підприємство в 2014 – 2016 роках здійснило великий обсяг вкладень в оновлення власної виробничої бази, але це не позначилось на фінансових результатах його діяльності.

6. На діяльність підприємства здійснює вплив недостатньо сприятлива кон'юнктура. Адже, з одного боку ринок поступово виходить із кризи і склав у 2016 році майже 520 млн. дол., з іншого, стагнація ринку сільгосптехніки техніки України закінчиться лише за стабілізації ситуації в економіці держави.

7. Хоча всі фінансові показники діяльності підприємства знаходяться на достатньо високому рівні, аналіз ринку свідчить про необхідність освоєння нових методів роботи з клієнтам. Особливу увагу при цьому слід приділити розвитку фінансового та операційного лізингу сільськогосподарської техніки. Це дозволить розширити коло клієнтів та збільшити обсяг продажу.

8. Згідно схеми операційного лізингу кількість техніки у лізинговому фонді складе 10 одиниць. Всі вони виробляються у ТОВ «РІЧ ЛЕНД». Згідно схеми оперативного лізингу вся ця техніка не буде розподілятися між дилерами, а буде передаватися від одного до одного з півдня на північ по мірі розпочату роботи з обробки ґрунту та посівної компанії. У зв'язку з цим необхідно із всієї дилерської мережі обрати по одному у Запорізький,

Дніпропетровський, Полтавський, та Київський областях. У Черкаській області послуги з оперативного лізингу буде надавати власне ТОВ «РІЧ ЛЕНД».

9. З розрахунку інвестиційного плану, термін завершення інвестиційної стадії 25.02.2018 року. Тобто початок робіт з лізингу можна планувати на початок березня тобто з початку весінніх польових робіт. Загальна сума витрат інвестиційного періоду складає 1721 тис. грн. Для реалізації проекту потрібно залучити позику у розмірі 1500 грн. терміном на 18 місяців.

10. Розрахунки свідчать, що при ставці дисконту 26%, дисконтований період окупності складе 21 місяців. При цьому чистий приведений дохід складе 1,64 млн. грн. за 4 роки. Високе значення індексу прибутковості (1,95) свідчить про доцільність здійснення інвестицій. Внутрішня норма рентабельності - 99,83% значно перевищує ставку дисконту, що свідчить про високу надійність та наявність фінансової міцності проекту.

11. Точка беззбитковості знаходиться на рівні 34,9% від планового обсягу орендних послуг, тобто зона безпеки складає 65,1%, а це означає високу надійність проекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексійчук В.М. Організація інформаційно-консультаційного забезпечення АПК України / В.М. Алексійчук, М.І. Асаула, Н.П. Брязгун, М.П. Вітковський, М.Я. Дем'яненко. — К., 2013. — 437 с.
2. Аналіз ринку сільськогосподарської техніки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.marketing.vc/>
3. Антощенков, В. М. Огляд ринку сільськогосподарської техніки для підприємств АПК України / В. М. Антощенков, Р. В. Антощенков // Вісник ХНТУСГ, 2016. - Випуск 124. Том 2 – С. 15-16
4. Балджи М.Д. Управління економічними ризиками в інноваційній діяльності підприємств / М.Д. Балджи // Науковий вісник ОНЕУ: зб. наук. пр. – Одеса, 2013. – Вип. 18 (197). – С.5-14.
5. Балджи М.Д. Деякі аспекти моделювання при визначенні економічних ризиків на вітчизняних підприємствах / М.Д. Балджи // III Міжнародної науково-практичної конференції «Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика», 6-8 жовтня 2016 р. – Хмельницький: ХмЦНП, 2016.- С. 5-9.
6. Баюра Д.О. Реструктуризація підприємств. Навч. Посібник /Д.О. Баюра. - К.: ВПЦ Київський університет, 2012. - 209 с.
7. Белявцев М.І Маркетингова цінова політика / Белявцев М.І, Петенко І.В, Прозорова І.В. – Київ: Центр навчальної літератури, 2012. -123с.
8. Білоусько Я.К. Державна підтримка техніко-технологічного забезпечення аграрного виробництва /Я.К. Білоусько, В.О. Питулько, В.Л. Товстопят//Економіка АПК. – 2015. – №5. – С.30-35.
9. Бондар, О. Чому не купують тракторів? / О. Бондар // Агро Пропозиція, 2016. – №6. – С. 112-118.

10. Борецька І. Технічні втрати / І. Борецька // Агро Перспектива, 2015. – №7. – С. 44-45.
11. Борисова В.А. Диверсифікація сільськогосподарського виробництва фермерських господарств: Моногр. / В.А. Борисова, Н.Г. Маслак, М.Х. Корецький. — Суми: Довкілля, 2012. — 202 с.
12. Васильківський Д.М. Стратегічне управління підприємством в умовах ринкових відносин// Вісник Технологічного університету Поділля. Соціально-гуманітарні науки.- 2015.- №6.- С.81-83.
13. Верещагіна Г. В. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства: конспект лекцій / Г. В. Верещагіна; Харк. нац. екон. ун-т. - Х., 2015. - 116 с.
14. Власюк Т.М. Методичні основи якісного аналізу ризиків інвестиційних проектів / Т.М. Власюк // Пробл. лег. и текстил. пром-сти . — 2014. — N 1. — С. 28-31.
15. Галіцин В. К. Моделі і методи оцінки інвестиційних проектів / В.К.Галіцин, О.П.Суслов, Ю.О.Кубрушко; Київ. нац. екон. ун-т. — К., 2015. — 166 с.
16. Голубятніков В. Т. Моделювання бізнес-планів інвестиційних проектів: навч. посіб. / В. Т. Голубятніков, Р. М. Мазур, Н. В. Голубятнікова, В. В. Захарчук ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. — 2-ге вид., переробл. — Л., 2010. — 264 с.
17. Горбаченко С.А. Аналіз підприємницьких проектів: навчальний посібник / Горбаченко С.А., Карпов В.А.- О: ОНЕУ ротاپронт, 2013.- 241с.
18. Грицишин М.І. Тенденції світового ринку сільськогосподарської техніки / М.І.Грицишин // Пропозиція. - 2013. - №1. - С. 94-99.
19. Державна підтримка агросфери: еволюція, проблеми: монографія / О.М. Бородіна, М.Г. Бетлій, Н.М. Головченко, С.В. Киристюк, О.В. Михайленко; ДУ "Ін-т економіки та прогнозування НАН України. — К., 2008. — 264 с.

20. Дука А.П. Аналіз інвестиційних проектів: навч. посіб. / А.П. Дука ; Акад. праці і соц. відносин Федер. профспілок України. — К., 2010. — 240 с.
21. Економіка і планування бізнесу. Наукове видання / [В.Р.Кучеренко, А.І.Бутенко, А.В.Андрейченко та ін.; наукові керівники: д.е.н., проф. Бутенко А.І. і д.е.н., проф. Кучеренко В.Р.]. — Одеса, 2004. — 458с.
22. Ефективність використання ресурсів у АПК: навч. посіб. Ч. 1 / Уклад.: І.С. Смага; Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. — Чернівці, 2015. — 72 с.
23. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні» від 22.09.2011 р. № 2063-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>
24. Закон України Про інвестиційну діяльність /Відомості Верховної Ради України. — Офіц. Вид.- К.: Парлам. вид-во, 2001. - 64с.
25. Іванишин В.В. Розвиток та функціонування ринку технічних засобів для сільського господарства в Україні / В.В.Іванишин // Економіка АПК.— 2011.—№3. — С. 78-82.
26. Карпов В.А. Аналіз ринкової кон'юнктури: навчальний посібник/ Горбаченко С.А., Кучеренко В.Р., Андрейченко А.В., Карпов В.А., Грінченко Р.В. - О: ОНЕУ, 2014.- 345 с.
27. Катан Л.І. Аграрний бізнес: навч. посіб. / Л.І. Катан, О.В. Пирог, І.В. Тараненко, І.А. Воловик, Н.В. Бондарчук, Н.П. Дуброва, Р.М. Безус, Д.Ю. Ляшко, О.В. Дашевська, О.Ю. Красовська; Дніпропетр. держ. аграр. ун-т, Дніпропетр. ун-т економіки та права. — Д., 2009. — 236 с.
28. Кірпаль З.П. Нові напрями інформаційного забезпечення аграрної науки і виробництва / З.П. Кірпаль, О.О. Черниш, А.С. Білоцерківська, Л.Л. Ткач // Сучасний стан та перспективи наукового реферування: матеріали міжнар. семінару-практикуму, присвяч. 10-річчю вид. реферат. журн. "АПК України", 29 трав. 2009 р., Київ . — К., 2009. — С. 81-84.

29. Кириленко І. Г. Проблеми забезпечення сільськогосподарського виробництва / І. Г. Кириленко // Економіка АПК. — 2005. — №1. — С. 40—47.
30. Кирилова Л.І. Принципи оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів / Л.І. Кирилова // Економіка пром-сті . — 2015. — N 3. — С. 122-126.
31. Концепція Державної цільової економічної програми впровадження в агропромисловому комплексі новітніх технологій виробництва сільськогосподарської продукції на період до 2016 року від 23 грудня 2009 р. № 1650-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1650-2009-%F0>
32. Концепція Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року від 3 лютого 2010 р. № 121-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=121-2010-%F0>
33. Кравчук В.І. Особливості системного підходу до управління вітчизняним ринком сільгосптехніки з врахуванням вимог СОТ / В.І. Кравчук, М.М. Павлишин, В.Г. Гусар // 36. наук. праць УкрНДІПВТ ім. Л.Погорілого. – 2016. – Вип. 13(27), кн.1. – С. 59-65.
34. Крейнина М. Н. Підсумкова оцінка ефективності господарської діяльності підприємства / М.Н. Крейнина. - М.: Фінанси й статистика, 2013.- 135 с.
35. Мельник Н.Б. Цілі диверсифікації виробництва в сільському господарстві на пореформеному етапі його розвитку/ Н.В.Мельник // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2011.- №4 (2).- С. 32-34
36. Микитюк П.П. Аналіз впливу інвестицій та інновацій на ефективність господарської діяльності підприємства: Моногр. / П.П. Микитюк ; Терноп. нац. екон. ун-т. — Т.: Екон. думка, 2007. — 295 с.

37. Мних М.В. Планування діяльності підприємства в сучасних економічних умовах: Навч. посіб. для студ. вузів / М.В. Мних; Акад. муніцип. упр. — К.: Знання України, 2004. — 91 с.
38. Наявність сільськогосподарської техніки та енергетичних потужностей у сільському господарстві у 2015 році: стат. бюл. — К.: Статистика, 2016. — 42 с.
39. Наукові засади реалізації аграрної політики в Україні / Ред.: В.П. Мартянов. — Х., 2016. — 348 с.
40. Осташко Т.О. Сільське господарство України в умовах СОТ: аналітичні передбачення і практичні очікування / Т.О. Осташко // Економіка і прогнозування. — 2005. — № 3. — С. 41-54.
41. Офіційний веб – сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.ukrstat.gov.ua/>
42. Офіційний веб – сайт ТОВ «РІЧ ЛЕНД» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://richland.pro/ru>
43. Панкова М. О. Інвестиційне середовище як фактор економічного розвитку / М. О. Панкова // Вісник Запорізького національного університету. — 2011. - № 1(9). — 215 с.
44. Петров В. М. Забезпечення зернозбиральними комбайнами сільського господарства України та іноземних країн / В. М. Петров, А. В. Токар [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/vkhnau_ekon/.../6_11.pdf
45. Підлісецький Г. М. Підвищення рівня фондооснащеності аграрного виробництва як основа зростання його ефективності / Г. М. Підлісецький, М. М. Могилова // Економіка АПК. — 2009. — №12. — С. 21-28.
46. Підтримка аграрного сектора в системі державного регулювання економіки: навч. посіб. / Ред.: О. М. Бородіна; Ю. М. Лопатинська; Ін-т економіки та прогнозування НАН України, Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. — Чернівці, 2009. — 279 с.

47. Податковий кодекс України від 6 липня 2012 року N 5180-VI[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>
48. Проблеми кон'юнктурних досліджень ринків товарів та послуг в Україні/ [В.Р.Кучеренко, А.В.Андрейченко, Л.М. Гейко та ін.; під науковим керівництвом і редакцією д.е.н., професора В.Р.Кучеренка]. – Одеса: Атлант, 2010. – 164с.
49. Прокопенко К.О. Сільське господарство в макроекономічних показниках / К.О. Прокопенко // Економіка і прогнозування . — 2011. — N 3. — С. 123-139.
50. Розвиток ринку сільськогосподарської техніки / [Я.К. Білоусько, А.В. Бурилко, П.А. Денисенко та ін.]. – К.: ННЦ ІАЕ, 2014. – 132 с.
51. Саблук П. Стан і перспективи розвитку агропромислового комплексу України / П. Саблук // Економіка України. — 2008. — N 12. — С. 4-18.
52. Савченко В.Ф. Аналіз альтернативних проектів та оптимальне розміщення інвестицій / В.Ф. Савченко, О.О. Ромашкін // Актуал. пробл. економіки . — 2009. — N 4. — С. 179-187.
53. Сіренко Н.М. Управління інноваційною системою аграрного підприємства / Н.М. Сіренко // Економіка АПК. — 2009. — №9. — С.43-46.
54. Скоцик, В. Є. Організаційні засади функціонування ринку сільськогосподарської техніки в Україні / В. Є. Скоцик // Науковий вісник НУБіП України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. – 2013. – № 181. – С. 207-209
55. Слободян Н.Г. Фінансово-інвестиційний аналіз: Курс лекцій для студ. ден. та заоч. форм навч. / Н.Г. Слободян ; Нац. ун-т харч. технологій. — К., 2014. — 124 с.
56. Соловей Д. Ю. Аналіз кон'юнктури ринку сільськогосподарської техніки в Україні / Д. Ю. Соловей, Я. К. Білоусько // Економіка АПК. - 2014. - № 1. - С. 40-44.

57. Соловйов В.П. Організаційно-технологічний ризик в процесі реформування та інноваційного розвитку агропромислового комплексу України / В.П. Соловйов, П.П. Охримчук, Л.В. Галенко, А.І. Войтович // Наука та наукознавство . — 2009. — N 4. — С. 54-64.
58. Ткаченко Н. М. Проблеми розвитку АПК в умовах вступу України до СОТ [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/oif_apk/2009_1/23_Tkach.pdf
59. Чеботарьов В. А. Інноваційна трансформація структури АПК як сутнісна ознака аграрної (аграрно-продовольчої) доктрини / В. А. Чеботарьов // Економіка АПК. — 2004. — № 8. — С. 31-37.
60. Череп А. В. Управління витратами суб'єктів господарювання / А.В. Череп. — Х.: ВД «Інжек», 2016.- 135с
61. Шевченко В. В. Удосконалення інвестиційної діяльності підприємств / В. В. Шевченко, А. І. Ковальов // Науковий вісник. — № 21 (200). — 2013. — С. 92–99.
62. Шлапак В. О. Аспекти інноваційного розвитку сільського господарства України / В. О. Шлапак // Економіка АПК. — 2004. — № 6. — С. 65.
63. Яскевич І.Л. Аналіз системи вибору методів оцінки економічної ефективності проектів / І.Л. Яскевич // НТІ . — 2006. — N 2. — С. 22-24.